

Ötlető: KOVÁCSICS ERZSEBET

Ötletés ideje: 1996.

TART: KISMESTERSÉGER (Beművelési Kocsis Jenő
bagudármesterrel)

15 lap, 8 foto

Földrajzi mutató: KADARKUT

Szakmutató: XV. A.

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRMONDÁS

ÁTVETVE AZ EÖTS. LTK. 3460-as TÉTELE ALÓL

Kismesterségek
[Beszélgetés Kocsis Jenő bognármesterrel]

3460

IV/26/53

HÜ. 37/75

Kovácsics Erzsébet:

Kismesterse'gek.

Jelige: " Szülőföld "

Cim: Kismesterségek
/Beszélgetés Kocsis Jenő bognármesterrel/

Irta: Kovácsics Erzsébet II. osztályos tanuló

Kaposvár : Tán~~u~~sics Mihály Gimn.

P. 229/75-ij.

Kadarkut királyi település, melynek felépítése 1197-re vezet vissza. Ekkor a környék utalnak a Bónifliak és a Pannónbalei apátokhoz tartozó birtokokról. A török idők alatt elpusztult község nevei igazolják I. István király birtokait. Később Somogy királyi birtok volt. Ezeknek birtokait a lázadó Koppány ellen való harcok során a királyi katonák elejték a tűz mellett levő Szent Márton hágyán /Pannónbalea/ alapított apátságának igézte. Az 1395-ös török idők.

Kadarkut 501 kultúrára vezetnek vissza az elpusztult községek nevével. Ezek eredete utal a Visnye és Visnye környéki településekre. **K I S M E S T E R S É G E K**

/Beszélgetés Kocsis Jenő bognármesterrel/

Kadarkut 501 kultúrára vezetnek vissza az elpusztult községek nevével. Ezek eredete utal a Visnye és Visnye környéki településekre. Ezek eredete utal a Visnye és Visnye környéki településekre. Ezek eredete utal a Visnye és Visnye környéki településekre.

I. István király birtokaira vezet vissza Szent-király is, amely királyi birtok volt. Ezek eredete utal a Visnye és Visnye környéki településekre. Ezek eredete utal a Visnye és Visnye környéki településekre. Ezek eredete utal a Visnye és Visnye környéki településekre.

Jelige: "Szülőföld"

Kadarkut ősrégi település, melynek említése 1137-re vezet vissza. Hiteles okmányok utalnak a Bánffiak és a Pannonhalmi Apátság közt lezajlott tized-jövődelmi perről. A török dúlás alatt elpusztult községek nevei igazolják I. István király birtokait. Közép-Somogy királyi birtok volt. Ezeknek tizedét a lázadó Koppány ellen való harcainak szerencsés kimenete elején a Győr mellett levő Szent Márton hegyén /Pannonhalma/ alapított Apáturságnak ígérte. Ez 999-ben történt.

Kadarkut ősi múltjára vezetnek vissza az elpusztult községek nevei. Szláv eredetre utal a Visnye és Visnye környéki települések nevei is. Szlávul cseresznyét /?/ jelent. Sok volt a vadcserezsnye ezen a vidéken. A közeli Lad község pedig az Avar korra vezet vissza itt talált leletek alapján. Mint ismeretes, az avarok azonosak voltak azokkal a magyar törzsekkel, amelyek a 670-es években érkeztek a Kárpát medencébe.

Gyóta, Vóta besenyő eredetű nevek, ezek ma már csak puszták. Ide tartoznak azok a falvak amelyekben a besenyő név megtalálható.
Pl: Rinyabesenyő.

I. István király birtokára vezet vissza Szent király is, amely Körmentől ÉK-ra, 2-3 km. távolságra volt. Körmend összeépült Kadarkuttal. Falunk nevének eredete valószínű, hogy a Kádár nemzetiségtől ered. A népi hagyományban a II. településű község /I-II-III. településű községre osztható Kadarkut/ fejénél levő forrástól kapta. Ezt régen kutnak nevezték. Kádározták deszkával körbe rakták. Feltehető, hogy innét kapta nevét. A község első települése a jelenlegi Kaposvár-Szigetvár közti ut mentén volt, amely abban az időben még csak a hatalmas erdőben vágott sáv volt. Kisebbik része Mike felé kb. 800 m-re feküdt. Kethkadarkuth elnevezése, mely az 1400-as évekből ered, ennek bizonyítéka. Tehát, Két-Kadarkut. A Bánffiak birtokfelosztási periratukban az elosztott jobbágyok nevei még genetikus, származási nevekkel szerepelnek, mint pl. János fia József, Márk fia Dénes.

Kadarkut ősi multjának igazolására az 1333-37. évi vatikáni levéltárban őrzött tizedjegyzék ad módot. Ennek 3. tétele BEDE de CHADARCUTHAI III. GR. tehát, Bede pap tized gyanánt Kadarkutról 3 garast köteles fizetni az egyháznak.

Bél Mátyás az 1600-as években bejárja Magyarországot. Közvetlen tapasztalat útján bizonyítja, hogy Kadarkut község létezett bár elég pontatlanul határozza meg. Az is megtörtént, hogy Kadarkutat a Balaton ÉK-i részéhez rajzolták. Ennek azaz oka, hogy az akkori térkép-készítés nagyon körülményes volt. Utazgattak ide-oda, s így került a ma Kaposvártól nem messze /kb. 28 km./ levő község a Balaton partjára. Bél Mátyás utazgatása idején a II. település is létrejött. A mai református templomtól iv alakban a patak partján huzodott.

Kedvező feltételei voltak, szinte minden külső támadástól védve. A II. települést földesuri, papi birtokok vették körül, így az egyre növekvő népességgel a terület nem volt arányban. A zsufoltság velejárója a gyakori tűzvész lett. Kadarkut híres betyárvilága kezdett kibontakozni. Hatalmas erdő vette körül, a szérük és istállók a település szélén voltak.

A betyárok általában szökött katonákból kerültek ki, akik nem vállalták a 12 éves katonai szolgálatot. Az ispán ellensége volt a népnek és a betyároknak, így a két utóbbi - általában - egymásban szövetségesre találtak. Öt csárdája is volt a községnek. Az utolsót a Péntőhajtó csárdát kb. 1962-ben Végh János tsz. elnök bontatta le. Másik nevezetesség a kb. 15-20 garázálkodó betyár közül kikerülő Pali, akinek a legendáshirü Pali temető állit emléket. Somsich grófné erdésze szokta rendbetenni a sirt és köré léckerítést vert. Utoljára /kb. 1-2 éve/ Répai Lajos nyugalmazott gyógyszerész rendezte el.

1840-ben építették a katolikus templomot, amelynek egy része a régi templom fundamentumán áll. A templom körüli temető nyomai előkerültek az ut és a törpevizmű készítésekor. A középkori temetők,

templomok körül helyezkedtek el. Erre utal ez az eset is. 1860-ban Budai István megoldotta a már említett tüzvész problémáját. Budai mérnök a földesurak földjéből kihalászva mérte ki a III. települést, amely a mai település alapja lett.

Az 1848-49-es szabadságharcra 22 nemzetőr vonult be Kadarkutról. Erre utal András István dédapjának 48-es kiegyenesített kaszája. Mindenki kibékült egymással, nem volt szembetűnő az ur-jobbágy el-lentét. Mindenki örült, hogy vége lesz az osztrák megszállásnak. Saj-nos nem ez történt.

Kadarkuton 3 felekezethetnek volt iskolája. Katolikus, református és zsidó iskola. Az utóbbikba járhattak más vallásuak is, erősebb, színvonalasabb volt a tanítás. Az első zsidó iskola és templom, a mai Hódosi utcában volt. Fekete János azt a két épületet megvet-te és lebontatta.

Hódos utca: Hódos pusztára vezet, innét kapta nevét. És a puszta? Valamikor a tavakban, ezen a vidéken, rengeteg hód élt. Innét az elnevezés. Ez az utca a legrégebb, az egyik legősibb.

Kadarkut egy kb. 3927 fős község Somogyban. A megye székhelyétől Kaposvártól kb. 28 km. távolságra van, vonattal és busszal közelit-hető meg. A falu nagyobb része az iparban dolgozik. Községünkben levő ruhaüzem a környék asszonyait, lányait vonzza magához. Itt dolgozik Mike, Lábod, Hencse, Lipótfá, Bánya, Vóta stb. nő meg persze Kadarkut nő tagjainak bizonyos százaléka. Sokan járnak el Kaposvárra is dolgozni. Fonodába, cukorgyárba és a VBKM-be. A he-lyi ruhaüzemben 2 szalagon folyik a munka. Általában exportra dol-goznak, többnyira a Szovjetunióba kerülnek az itt készített lány-ka és fiu kabátok, nadrágok. Szakmunkások és betanított munkások mellett szakmunkás-tanulókat is foglalkoztatnak. Az általános is-kolában párhuzamosan beindult a férfiszabó szakmunkásképzés.

A helyi általános iskola pedagógusai képzik őket. Osztálytermet a művelődési házban kaptak. Az üzemnek külön kézilabdacsapata van, amely szintén említésre méltó. Edzőjük Teremi József matematika-fizika, testnevelés szakos tanára.

Az általános iskola is nagyarányú fejlődésnek indult, kabinet módszerrel folyik a tanítás. Szakosított osztálytermek vannak. Szinte mindenhol a legkorszerűbben felszerelt termek fogadják a diákokat. Ide tartozik Hencse és a környék felsőtagozatos diákse-
rege. Ebben az évben elkészült a diákotthon, amely 80 bejáró ta-
nulónak biztosít ellátást, átadták az új ebédlőket és a nagy költ-
séggel újjá varázsolt orosz nyelvi "labort". Jelenleg az iskola
gondjain a kaposmérői általános iskola segít. Somogyszentimre, Li-
pótfá, Bánya, Zsippó, Olajhegy és Bárdibükk-Bárdudvarnok tanulóit
ott helyezték el bejárásra. A korszerű diákotthon remélhetőleg so-
kat segít majd rajtuk. Új óvoda épült, ami 75 személyes. Szakkép-
zett óvónők foglalkoznak a 3 csoportba rendezett "ovisokkal", Ka-
darkut közigazgatási központ, a környező falvak ide tartoznak. Ter-
melőszövetkezetünk a "Szabadság" nevet viseli, 524 dolgozója van,
kiknek átlagos életkora 60 év. A fiatalokat többnyire a város vonz-
za. Az említett termelőszövetkezet dolgozója volt Kocsis Jenő bácsi
is, aki nyugdíjasan dolgozott addig, amíg a betegsége engedte.

Kocsis Jenő bácsi, a falu bognármestere
született 1901-ben, meghalt 1974-ben
73 éves korában.

Kocsis Jenő bácsi egy kihalófélben levő mesterséget űzött. 1901-
ben született Uj-Dombóváron. Édesapja Kocsis György szintén bog-
nármester volt. Kiskomáromi születésű. Édesanyja Taszáron szüle-
tett. Jenő bácsiék öten voltak testvérek, három fiú és két lány.
Édesapjuk 34 évig volt Dombóváron a Döryeknél bognármester. 1910-
ben átköltöztek Szlavóniába több, jobb munka reményében idősebb

bátyja hívására, aki tanító volt ott, Gradina községben. Magyar nyelvű iskolában járt és 6 elemi végzet. Akkor kb. 193 magyar iskola működött ott, ahova hetente csak egyszer ment ki a horvát anyanyelvű tanárnő. Jenő bácsi jó eszű, okos diák volt. Arra a kérdésre, hogyan emlékszik vissza Horvátországra, az iskolára, így válaszolt "Nagyon kellemes emlékek voltak kérem szépen. Meg amikor a tanfelügyelő jött, akkor is ha a 6. osztály nem tudott valamit, akkor azt mondta: Kocsis Jenő gyere ki! Na, hogyan is van ez? Negyedik voltam akkor. Én nagyon-nagyon szerettem tanulni. Jó tanuló voltam, kérem szépen."

Jenő bácsi eleven, éles eszű gyerek volt. Gyermekkori élményei közül a következőt ragadta ki. "Hát kérem szépen. Hát ezzel a Lajos bátyámmal aki különben gépész volt, már meghalt, sokszor birkoztunk. Mindig mondta a tanító ur, hogy fogozatok össze! Melyitek az erősebb? Na, én odaszoritottam a fejét a lábam közé és a bátyám nem tudott szabadulni. A tanító majd megszakadt a nevetéstől. Aztán, amikor ez mind megtörtént, elvégeztem az iskolát, akkor oda köllött állni az édesapán mellé". Ő lett az, akinek a szakmát folytatnia kellett. A mester családban hagyomány volt, hogy a kisebbik fiúnak volt kötelessége folytatnia apja szakmáját. Jenő bácsival is ez történt, bár ő szívesebben lett volna katonatiszt vagy színész. Édesapjáról mindig nagy tisztelettel, megbecsüléssel beszél. Látszik, hogy mennyire tisztelte, csodálta. Csodálta azt az embert, aki egymaga 65 fogat után dolgozott Dőryeknél. Ez pedig nem volt kis feladat, nem volt könnyű munka.

Jenő bácsi az iskola elvégzése után inasnak került szigorú édesapja mellé. Nagyon szigorúan fogta fiát, jó bognármestert akart nevelni belőle. Ez sikerült is. Három év után Verőcére került tanulni egy Valentics nevű bognármesterhez, aki jó barátja volt az édesapjának. Ő szabadított a föl. Valentics bognármesterről Jenő bácsi, az egykori kis inas így beszél. "Komoly, tisztességes ember volt, aztán nagyon örült nekem, mert

-már mindent tudtam dolgozni". Hogy aztán az szokás vót abban az időben, vett egy öltöny sötétkék ruhát felszabadulásomra." Verőcén kb. másfél évet töltött, 13-15 éves korában. Már 15 és fél éves korában felszabadult. Kialakult baráti köre, ahol megtanul tamburázni, citterázni. Jó zenei hallása volt és kitűnően is énekelt. Kezdett kialakulni, formálódni egyénisége. Visces és szellemes emberré nőtt. Verőcét elhagyva Magyarország felé vette utját. Szigetvárra került Móring bognármesterhez. Nagyon szerette az egész Móring család és ő is őket. Így beszél róluk: "Egy Móring nevű bognárhoz kerültem. Arany szive volt. Az asszonyság - akkor így mondtuk - mindig aranyos fiacskámnak szólított. Még tejet is adott. Jószágállományt tartottak meg méhészkedtek. Azonban egyszer szólt, a mester, hogy édes fiam; "Ősz van, kevesebb a munka és télre segédet nem tartok". Semmi baj! mondtam. Nekem már van biztos helyem."

Igy került Pécsre, az akkor oly híres Virág kocsigyárba. Erre az időszakra így emlékszik, így beszél róla.

"Ott megint eltöltöttem elég szép időt kérem szépen, aztán összebeszéltünk és elmentünk Pécsről. Nehéz dógunk vót ott. Először kocsikerekeket csináltam darabszámra. Akkor 2 órát is alig aludtam. Már nem is emlékszem pozitíven, hogy mennyit is kaptam darabszámra. 80 krajcárt-e, vagy két koronát? Nagyon jól kerestünk, csak ideges ember volt a főnököm. Sokan dógoztunk ott." Szállást és el látást a kocsigyáros biztosított. Sok alkalmazottja volt, ezek közül 9-lo segéd, illetve még bognár tanuló is. Szinte az egész országot bejáró Jenő bácsi, barátjával ezután Szegedre ment a Hodák kocsigyárba, amely a Kis-Tisza utcában állt. A pécsihez képest ez a gyár óriás volt. Így beszél érkezésükről, munkájukról: "Szombaton érkeztünk oda, vasárnap sétáltunk jobb-ra balra. Hétfőn meg munkába áltunk. Reggel jött a majszter. - "Maguk érkeztek tegnap? - Igen. - Mondjuk - mi. Jött először énhozzám az én padomhoz. 48 pad volt a műhelyben, 24 volt jobbról, 24 vót balról gyalupadot értve. Itt minden más vót, mint máshol. A főnök irt valamit a

papírra. Valami krix-kraxot. Csak néztem kérem szépen. Nem tudtam én, hogy mit csinál. A többi, 2-3 éve dolgozó segédek, csak mosolyogtak rajta. A barátommal is ezt csinálta. Nó aztán ez a Hodát egy borzasztó szigorú ember vót. De vót egy munkavezető, az aranyzivű vót. Azt szerettük. Montam este a kollégámnak. Te ! Idegbeteg a mi főnökünk? Minek mradarunk itt? Muszáj nekünk itt maradni? Aztán mitörtént 18 hónapot, másfél évet maradtunk. Annyira megszerettek bennünket. Látták, hogy dógozunk meg minden. Ő adott szállást, jobban fizettek, mint a Virágnál. Itt kaptam 1000-1100 koronát."

Hintóka^g, parasztszekereket készítettek. Szeged környékén sok volt a szétszórt tanya. A tanya-világnak szükséges volt szekérre. Volt sok munkájuk. Végül is elhagyták Szegedet. Jenő bácsi hazament szüleihez Majkovacra, Horvátországba. Két bátyja ekkor mér a fronton volt és reá várt a család eltartása. Azonban 1918-ban új szakasz kezdődött életében. Megkapta ő is a behívóját. Székesfehérvárra került kiképzésre 17-17 és fél éves fejjel. Három hét múlva vitték ki a frontra sok társával együtt 150 vagonban. A rohamistákhoz került az olasz front-
ra.

"Vitték bennünket a sötétben, majd Olaszországban kötöttünk ki a Monte Krappán. 3875 m magasban. Ez az olasz fronti szolgálat tartott vagy 6-7 hónapig."

"Kétszer voltam szuronyrohamos. Förtelmes ez kérem szépen, ez a szuronyroham. Az 5. bosnyák gyalogezred volt mellettünk. Hajnali 3 órakor eldőrdült az első lövés. Bumm. Óriási, nagy zaj hallat szott. Aztán még kettő, de megremegtek azok a hatalmas, nagy kősziklák alattunk. Elkezdtek a hegyi tüzérek is Bum! Bum! Bum! Bum! Bum! Más nem is láttunk, csak kősziklaport. Azt egyszer csak lecsillapult, megszűnt a tüzelés. Megszólalt a főhadnagyunk, aki aranyos ember volt. Aranyos fiaim! Készüljünk rohamra! A XX. állásból kivertük az olaszt, beláttunk Rómába?! Ez olyan szentség, minthogy én itt ülök! He-he-he-he-he! És kérem szépen azt mondta a főhadnagyunk: induljunk! Volt karabélyunk meg 12 gránát elül, meg 12 hátul. Tessék elképzelni micsoda

teher volt! De akkor még úgy ugráltunk mint a macska, és szinte jobban másztam a hegyre fel, mintha sima úton mentem volna. Elég az hozzá, hogy rohamon kétszer vótam. A bosnyákok, azok csoda harcos emberek. A bosnyáknál nincs jobb katona, annyira lönn a puska, hogy nem látszik a nap. Mondták. - hát igazuk is vót. Ha bevették azt a 3 dl. rumot, vagy az izé külacs rumot. Lobogott a sallangó a kalapjuk alatt. És kérem szépen akkor mit ád az isten, kaptunk egy szigorú parancsot. Jön a - gépészmérnök vót civilben - az a daliás, hatalmas egy ember. Székelyfi Gyula, azt hiszem az vót a neve a főhadnagynak. - Közli "Aranyos gyermekeim" - annak brutális beszédét nem lehetett hallani. Azt nem bírta, aki brutálisan beszél. Közli - "Fiaim" - tessék főhadnagy ur! Mentül, körülfogtuk mink. - Nagy baj van. - könnyel belábadtak a szemei. - Hát tessék mondani. - biztattuk. - Nagy baj van 18 nap éjjel- nappal visszavonulás. Tessék elképzelni mi vót. Nagyon sok bajtársunk ott maradt 500-600 m. mélységben. Elég volt megbotlani, és már a madarak fütyölhettek fölötte. Pulánál kötöttünk ki átjövételkor eccer megromlott a hajónk és vesztegeltünk egy éjjelt és egy napot, utána visszamentünk Székesfehérvárra és onnét szereltem le. Ez már 1918-ban ősszel vót."

Székesfehérvári leszerelés után visszament idős édesapja mellé dolgozni. Majd Tubaszellóra ment maszeknak, ahol egy bognármester özvegyétől kivette a felszerelt műhelyt bérbe és ott dolgozott. Némi saját szerszámra is tett szert. Részben vette, részben pedig kedvesebb munkaadótól és édesapjától kapta.

1920-ban Jenő bácsi szüleivel és sógorával együtt visszajöttek Magyarországra és Istvándi községben települtek le. Itt sem uradalomban szolgált, hanem maszekként dolgozott. Becsületesen dolgozott jól megmunkált eszközöket adott ki a keze közül. A község lakói nagyon megszerették. Szeretetüket bizonyítja, hogy amikor 1922-ben bevonult Horthy-katonának Győrbe, Istvándi község fölmentette Jenő bácsi a kellemes meglepetésre, jóleső dologra így emlékszik vissza:

"..... Aztán a katonaságnál az őrmester magához hivatott. Mutat egy papírt, amilyen az vót, hogy Istvándi község fölzsabadított. Hát eny nyire szerettek engem kérem szépen. Tessék elképzelni, micsoda öröm vót az nekem! Vót pénzem ... Hát ha az őrmester él még .... Vót háromnegyed négykézláb! Csak azzal ittam, akikkel jóban vótam, kollégák vótunk."

Ezután visszament és dolgozott, dolgozott. Ekkor még legényember volt. Ha meghallotta, hogy jó fa van valahol a közelben, még a tizedik községbe sem volt lusta elmenni. Kőris és szilfáért Potony, Lakócsa és Szentbalázs falvait is bejárta. Akácfát helyben is kapott.

1929.-től új szakasz kezdődött életében. Megnősült. Felesége egy malomtulajdonos nevelt lánya volt, apátlan, anyátlan árva. Heten voltak testvérek, de mindegyik máshova került. "Szétosztották" őket a rokonok között. Szalay Margit a mostani kedves, aranyos Kocsis néni a szomszéd községben Darányban lakott. Már 46 éves hűséges társak. Házasságkötésük után elköltöztek Márffy-Visnyére, ahol a hencsei Márffy Elemér uraságnak dolgozott Jenő bácsi. Nagyon szerette és jó embernek tartotta az uraságot. Kölcsönösen kedvelték egymást. Azonban az intéző nagyon kegyetlen ember vót. Jenő bácsi véleménye róla, és egy kis történet a következő sorokban lesz.

"Az intéző? Hogy milyen ember is volt az kérem szépen? Majd megette az embert. Hajcsár volt. Egyszer asszongya:

- Maga ugy eszi a szöget! mondta, amikor az ekéket, a nagy birkaakol kapukat, dupla faluakat. *csináltam*
- Ha ugy eszem a szegeket... ! - Megmondtam neki magyarul, hogy mit csinálnék. Egyszer majdnem hozzávágtam egy 5 és fél kg-os kalapácsot. Éppen kereket küllőztem, amire nagyon kényes vótam. Oda kiabát, hogy bognár, bognár már megint keveset dolgozik! Az 3 hétig nem jött a műhelybe, de még csak a közelébe sem."

Elhagyta Márffy-Visnyét és 1931-ben Kálmáncsára költözött gróf Széchenyi Istvánhoz. Egy bognártársával együtt; 45 fogat után dolgoztak. Jó helye volt Jenő bácsinak. Szoba, konyha, kamrás lakást kaptak. A műhely csak pár lépésre volt. Igaz, akadt munka bőven, de jól meg is fizették érte.

Lecsalták őket a faluban, ahol gazdálkodtak, tartottak állatokat, volt kert, amelynek megművelésében sokat segítettek a cselédasszonyok. Mindenki szerette a szerény, dolgozó házaspárt. Hintót csinált Jenő bácsi a gyógyszerésznek, állatorvosnak, de végül még aratniuk is el kellett menni. Nem volt munka. Két lányuk Kálmáncsán járt iskolába. A kálmáncsai fiataloknak előadást tartott, de olyan érdekesen, hogy még a közeli falvakból is eljárogattak megnézni őket. Kálmáncsán 8-9 évig éltek. 1932-ben vakbéllel operálták Szigetváron. Anyyira legyengült, hogy még a II. világháboruban sem kellett katonaként résztvennie. Gyöngyösön-Lad melletti puszta-hivatalos orosz tolmácsként működött. Nem hiába sajátította el az összes szláv, német és olasz nyelveket. Orosz tisztekkel kötött barátságot. Kb. 20-30-an állandóan a rendelkezésükre álltak. Kilőtt teherkocsikat tettek rendbe. Különöse Rindov helységparancsnokkal szerették még egymást. Együtt ittak, mulattak.

Felszabadulás után Jenő bácsi visszatért szakmájához és beköltöztek Kadarkutra. Kisebb fia, Laci már itt is született. A termelőszövetkezetben 7 éve dolgozott. Nagy volt az adó, s főleg azért nem maradt maszek, mert nem volt munka. Itt polcokat, kocsikerekeket, saroglyákat készítenek. Minden olyat, amit faragni, fűrészelni kell. Jenő bácsi sajnos többé már nem dolgozhat. 1974. október 27-én hosszú szenvedés után meghalt.

Bognármester leggyakrabban akác, kőris, szil, dió, bükk és nyírfákkal dolgozik. Talán a legnehezebb a kocsikerék készítése. A négy kerékbe 188 lyukat kell fúrni. Hogy hogyan?

- "Először is előkeressük a megfelelő faanyagot. Mivel a keréknek három fő része van, három féle fafajtát használunk hozzá. A kerék-agynak szilfát, küllőknek akácát, keréktalpnak pedig kőrisfát. Kocsikerékkülőnek akácfa, helyet cserfát is lehet használni. Azután pedig kifaragjuk az agyat. Ez a legnehezebb munkafolyamat, mert kemény a szilfa. Utána leesztergázzuk eszterga padon. Ezekután kifurkássuk és kivéssük. 12 küllő megy bele, amelyet akácából készítünk. Nagyon szépen kell kifaragni és kidolgozni. Utoljára kőrisfával be kell talpazni. 6 talp van és minden 2 küllőre jut egy. Aztán kidolgozzuk és kész a kerék. Egybe 47 lyukat kell furni, 4-be tehát 188-at."

Milyen fával dolgozik a legszivesebben a bognár?

- "Kőrisfával. Azért, mert nagyon szépen ki lehet dolgozni. Az akác is nagyon szép fa, csak csontkemény. A legjobb a kőrisfa. A kőrisfából készül a keréktalp, ekeszarv, gerendák, kapálóékékhez.

Jenő bácsi magát közepes bognármesternek tartotta. bár ha kitüntetésosztás volt, mindig kapott. 56 éves munkássága alatt hét gyereket szabadított fel. Horváth Pétert, aki Gyöngyösmelléki volt, legutóbb Pécsen találkozott vele. Mint elmesélte nagyon örültek egymásnak. Sas Józsefet, egy Zádori nevű tanoncot, Őri Györgyöt, Bojtor Imrét. Ő itt lakik a szomszéd községben Hencsében. Gali Lászlót, aki karduti és rajongott Jenő bácsiért. Felszabadítása után is együtt dolgoztak Kenéz pusztán. Minden végzős tanoncának ő is egy sötétkék öltönyt vett, mint amelyet sok-sok évvel ezelőtt ő is kapott. A közvetlen rokonsággal ünnepelt, de ez nem volt követelmény. Hogy hogyan látja a szakma jövőjét az idős bognár-mester?

Bizony nem a legragyogóbban. Kihalófélben lévő mesterségnek vallja. Fiatal nincs is igen. Gali László nála szabadult fel, de mester már nem lett. Bakonyi Lajos már csak asztalos szakmunkás maradt. Csak két bognármester volt a faluban, de már csak egy van.

Jenő bácsi válasza:

Kérem szépen, nem tanulja, kihalóban van a mi szakmánk. Ez elég baj.

mert amig az erdőben fa van, addig bognárra is szükség lesz. Kettőt én is fölszabadítottam. Az egyik éppen katona, amásik meg nem akar bognár lenni, csak a fűrészben meg a gyalugépen akad dolgozni. A Lali fiam ilyen pocakos gyerek-e! - Kerekébb, mint hátu-, elmondja: Jaj! ezek a mai fiatalok nem szeretik a munkát.

A fát azt szeretni kell. Ugye kéremszépen ha én a kezembe veszek egy darab főt, akkor elfantáziálom, hogy mi is lesz belőle. Sokszor a feleségem szól is, hogy miért teszek el olyan kis darabokat. Mondom kéremszépen, hogy ebből ezt, meg azt tudok csinálni. Ott meg megy a fecsérülés. A fának van lelke, de van ám! Még vonzó ereje is van kérem. He-He van!

Jenő bácsi vidám perceiben szívesen énekel legénykorának slá-
gereiből, vagy szakmájához tartalmilag is füződő nótákból. Ál-
talában egész életszemlélete optimista. Legutóbbi találkozásunk alkalmáva-
lával sem kellett igen sokáig agitálni, hogy vidám kedvre kere-
kedjék. Számunkra is érdekesebb, több mondanivalót tartalmazó
dalaiból adunk közre kettőt. Sajnos a dalok kottáját nem áll
módunkban mellékelni.

Amikor inasnak mentem,
azt hittem, hogy urrá lettem.
Az inasság nem uraság
Három évig szomorúság.

Mikor mentem Pozsony felé,
megnyilt az ég három felé.
Ragyogtak rám a csillagok,
mert tudták, hogy árva vagyok.

Hétfőn reggel virradóra
Jön a májszter az ajtóra.
Kelj föl begéd dolgozóra,
hatot ütött már az óra.

Én májszterom nem dolgozom,
inkább felájlím hordozom.
Felájlí-szija a kezemben,
Ugy sétálok a herbergre.

Herbergfater gyujts világot.
Van-e sötét szemű lányod?
Ha nincs sötét szemű lányod,
Aludjon ki a világod.

Elkerülsz, mert lócsös vagyok
Elfogyott a pénzem.
A gyalummál, a padomnál
Más egyebem nincsen.

Gyertyánfából van a gyalum,
Bükkfából a padom.
Mind a kettőt neked adom,
Csak te szeress nagyon

Nem kell nékem a világnak
Akármennyi kincse;
A gyalumat, a padomat
Nem adnám el érte,

Énnekem a műhelyem csak
Kuncsaftokat hintsen;
Mit ér az a nagy forgalom,
Hogy ha haszon nincsen

Sajnos, drága Jenő bácsink nem mesél és nem énekel már nekünk.
1974 tavaszán súlyosan megbetegedett, és májusban meghalt. Atóta
is gyakran hallgatjuk hangfelvételét, és sokszor gondolunk rá.

FORRÁSANYAGOK:

I. Kocsis Jenő
bognármester

II. Répai Lajos
nyugdíjas gyógyszerész Kadarkut történeti műve

III. Szabadság MGTSZ Kadarkut

IV. Kadarkut Községi Közös Tanács

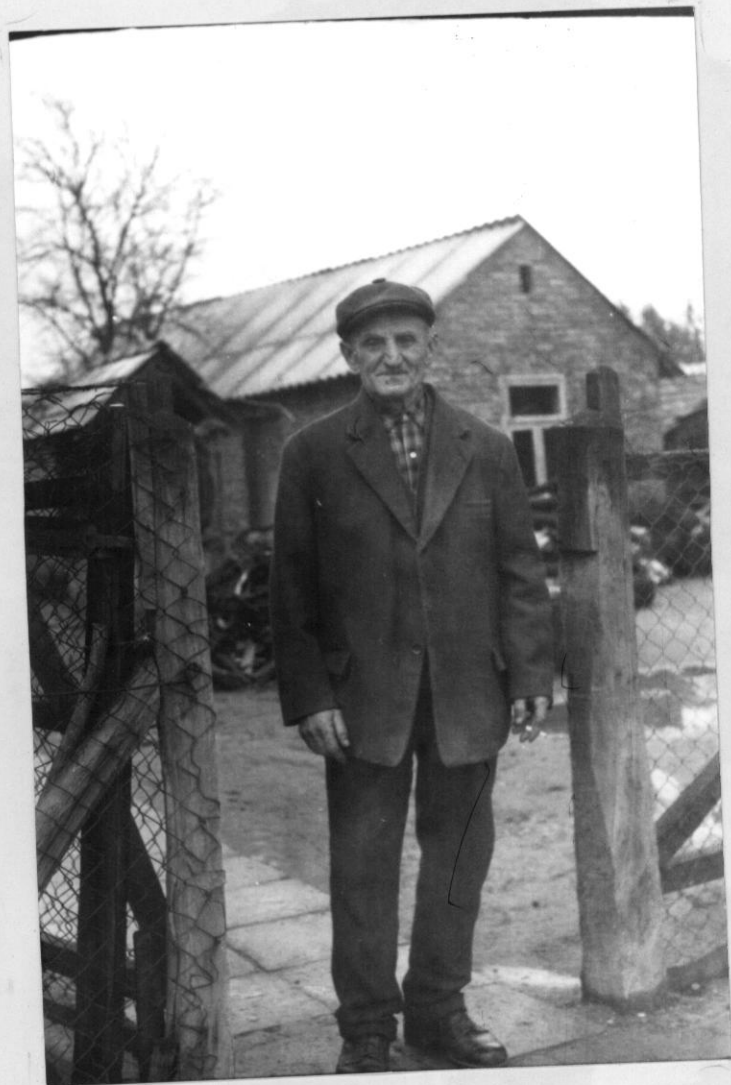
V. Simon Miklós

id. Kapoli Antal Művelődésiház igazgatója

VI. CSmir Ferenc

nyugdíjas

Kocsis Jenő bácsi utolsó fényképe új háza kapujában.

Elbucsuztunk Jenő bácsitól. Akkor még nem
túdtuk, hogy utoljára

A község XVIII század elején épült
műemlék-jellegű temploma

Az első világháború kadarkuti halottainak emlékére
állított hősi emlékmű a Főtéren

Általános iskola. Ide jár Jenő bácsi unokája. Építették az ötvenes évek elején. Most bővítik másik szárnyal.

Művelődési ház. Épült az ötvenes évek végén.

Jenő bácsi sirja a kadarkuti temetőben

